

dostali touž kupní cenu, již po případě byla by jim zaplatila třetí osoba, neboť pro smluvní závazek žalovaných nemůže býti směrodatným hospodářský výsledek prodeje, nýbrž, jak výše doličeno, výlučně smysl a rozsah jejich prohlášení, žalobcem přijatých. Z doslovu těchto prohlášení je zřejmo, že strany měly na mysli cizího kupitele, neboť jen v tomto případě lze mluvit o sprostředkování prodeje, čemuž nasvědčuje i tvrzení žalobce, že před 23. lednem 1920 neměl úmyslu, dům od žalovaných sám koupiti a slova v dopisu žalovaných ze dne 18. ledna 1920 »prohlašujeme, že jsme ochotni, prodati tento dům za 350.000 Kč kupci, ježž nám p. Julius S. (žalobce) oznámí«. Jelikož žalobce se domáhá zaplacení provise, která mu byla přislíbena žalovanými za sprostředkování prodeje a toto, jak žalobce sám uznává, minulo se úspěchem, nemůže žádati jako kupitel odměnu, která mu nepřísluší ani jako sprostředkovateli. Za tohoto stavu věci není potřebí zjistiti, vyvíjel-li žalobce skutečně činnost sprostředkovatelskou, a řízení první stolice není kusým. Slušelo se proto napadené usnesení zrušiti a druhé stolicí uložit, by o odvolání žalobcově rozhodla ve věci samé.

Čís. 1479.

Manžel, jemuž manželka vypověděla správu jmění, jest nadále pouze nezmocněným jednatelem.

Manžel se může domáhati náhrady nákladů, třebaš je byl vynaložil ještě za trvání správy, vybočovaly-li z mezí správy jmění.

(Rozh. ze dne 8. února 1922, Rv I 866/21.)

Mezi manželi, kteří byli spoluvlastníky usedlosti, vedl se spor o rozvod manželství od stolu a lože. Již před podáním žaloby o rozvod (v březnu 1920) vypověděla manželka manželovi správu svého jmění, manžel však přes to prodal v květnu 1921 několik kusů dobytka a nevyplatil manželce příslušné části strženého peníze, ač ho o to upomínala. Proti žalobě na zaplacení poloviny strženého peníze namítl žalovaný manžel jednak, že žaloba jest předčasnou, ježto vede dosud bez odporu žalobkyně dále společnou správu, takže vydání požadovaného peníze musí předcházeti súčtování, jednak uplatňoval vzájemnou pohledávku ve výši zažalované pohledávky, ježto po prodeji dobytčat v květnu 1921 zaplatil svému otci a švakru dluh, kterým byl jim povinován od roku 1914 za peněžitou a naturální výpomoc při požáru stodoly, náležející ku společné usedlosti. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl. **Důvody:** Žalovaný nehledě ku případné své pohledávce vzájemné byl povinen, polovinu peněz za prodaný dobytek žalobkyni vydati hned po přijetí tržové ceny a nemůže se dovolávat toho, že třeba dříve předsevzít súčtování výnosu a vydání hospodářského roku. Vždyť manžel spravuje podle § 1238 obč. zák. majetek manželčin jen, pokud ona tomu neodporuje. Zde však žalobkyně žalovanému správu svého majetku vůbec vypověděla a nebyl nadále žalovaný ani oprávněn, by společný dobytek o své újmě prodával. Učinil-li tak, ručí podle § 1295 obč. zák. žalobkyni za škodu a má tedy při nejmenším povinnost vydati jí polovinu stržené ceny tržové. Žaloba není tedy nikterak předčasnou. Leč nelze uznati ani jistou navzájem namítané

pohledávky žalovaného. Po vypovězení správy majetku žalobkyní neměl žalovaný za manželku ani dluhů platiti a, učinil-li tak, předsevzal jednání to proti výslovné vůli žalující strany. V takovémto případě nemá podle § 1040 obč. zák. vůbec nároku na náhradu nákladu za žalobkyni učiněného a mohl by se hojiti jen tím způsobem, že by to, co za žalobkyni vynaložil, požadoval od příjemce zpět. I kdyby tu však nebylo tohoto zákonného předpisu, nebylo by lze pohledávku žalovaného uznati za dospělou. Soudce sdílí náhled strany žalující, že by mohl žalovaný dluh, který vznikl v době společného hospodaření, pouze tenkrátě proti žalobě s úspěchem namítati, kdyby předložil zevrubné účty o příjmech a vydáních za onu dobu a prokázal jimi, že dluh onen z příjmů v té době zapraviti nemohl, nebo že polovinu docíleného přebytku manželce vydal. Podle § 1239 obč. zák. není sice manžel povinen účty za dobu společného hospodaření skládati a platí domněnka, že účty jsou vyrovnány. To však jest právě jen domněnka a manžel, který tvrdí, že nějaký dluh vyrovnán nebyl, musí právě proto dodatečně jej vyúčtovati a měl by nárok na zaplacení polovice oproti manželce jen, kdyby prokázal buď, že tehdejší příjmy naň nestačily, nebo že docílený přebytek byl mezi oba manžely rozdělen. Pokud takové vyúčtování se nestalo, není pohledávka žalovaného z důvodu placení společných dluhů v době správy majetku manželčina dospělou a proto podle § 1439 obč. zák. ku započtení se vůbec nehodí. O d v o l a c í s o u d žalobu pro tentokrátě zamítl. D ů v o d y: Odvolací soud shledává odvolání odůvodněným pokud se týče právního posouzení věci v tom směru, že žalovaným namítaná předčasnost žaloby nebyla v první stolici správně posouzena. Dle nesporného přednesu stran vede žalovaný hospodářství na celé usedlosti, kteráž patří každému ze sporujících se stran polovicí, i po výpovědi správy žalovanému ohledně polovice, žalobkyni patřící. Když tedy ve skutečnosti správa desud se vede a žalobkyně ohledně své polovice neučinila jiného opatření, zejména v tom směru, že by se ustanovil společný správce (§ 836 obč. zák.) a tudíž správu její polovice usedlosti, žalovaným vedenou, trpí, jest správným náhled žalovaného, že nemůže žalobkyně, dokud žalovaný nesloží účtu za hospodářské období, domáhati se jednotlivých výtěžků z hospodářství, pokud připadají na její polovici, neboť bez složení účtu ze správy a vyřízení jeho nelze posouditi, zdali a kolik má žalobkyně ze správy k dobru. Žalobkyně musí se tedy předem domáhati složení účtu na žalovaném po případě sporem, dokud však účet vyřízen není, jest žaloba, o niž tu jde, předčasnou. Žalobkyně sama musela uznati za sporu, že žalovaný kryl i různé výlohy a ku posouzení celého poměru jest potřebí vyčkati uplynutí hospodářského období.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvému soudu, by o ní znovu jednal a ji rozhodl.

D ů v o d y:

Dovolání jest oprávněno z uplatněného dovolacího důvodu § 503 čís. 4 c. ř. s. Dle § 1238 obč. zák. platí domněnka, že manželka, pokud neprejevila odporu, svěřila manželovi jako svému zákonnému zástupci správu svého volného jmění, a pokládá se dle § 1239 obč. zák. manžel v tom případě sice za zmocněnce, ručí však jen za kmenové jmění nebo jistinu, o užitečích, za této správy přijatých, nemusí však — není-li tak výslovně

vymíněno — účty klásti a má se za to, že jsou tyto až na den zrušení správy vyrovnány. V tomto případě vypověděla, jak nesporno, žalobkyně žalovanému správu majetku dne 8. března 1920, od té doby přestala tudíž oprávnění, manželé v cit. §§ propůjčená, a pokračuje-li žalovaný přes to ve správě jmění manželčina, jest pouhým jednatelem bez příkazu, který proti vůli manželky osobuje si správu jejích záležitostí. Nelze souhlasiti s odvolacím soudem, že žalobkyně, když nadále trpí tuto správu žalovaným a když neučinila návrhu na zřízení správce společné věci (§ 836 obč. zák.), žalovanému správu jmění nadále ponechává, neboť tím by se přezírala skutečnost, že žalobkyně jemu správu skutečně vypověděla; více, než odpor takto projevený, zákon nežádá a není zajisté třeba, by manželka učinila ještě další opatření, by manželé správa taková byla skutečně také odňata. Jako nezmocněný jednatel byl by žalovaný stejně jako každý zmocněnec povinen, složiti účet dle § 1012 obč. zák., jestliže odpůrkyně vypověděvši správu jmění, by za to žádala a vydati zároveň žalobkyni veškerý z jednání vylýnuvší užitek. V tomto případě jde o prodej několika kusů dobytka, jež oběma stranám společně patřily a jest nárok žalobkyně na vydání jejího podílu z docíleného výtěžku odůvodněn i v ustanoveních §§ 830, 837 a 839 obč. zák. Žalovaný může si ovšem sraziti nutný a užitečně učiněný náklad (§§ 837 a 1014 obč. zák.), musí jej však účtem, náležitě složeným, vykázati a správnost účtu prokázati; k tomu pak podává dostatečný podnět i příležitost tento spor o vydání spoluvlastnického podílu na výtěžku a nesrovnává se ani se zákonem ani se zásadou procesní ekonomie odkazovati žalobkyni, by předem žalovala o složení účtu a na ten způsob místo jednoho vedla několik sporů, když žalovaný může a vlastně i má za současného složení účtu svůj protinárok z tohoto důvodu uplatniti obranou proti žalobě této. Důvod, že účet složiti lze teprve po uplynutí hospodářského období, které ostatně od výpovědi správy již po druhé uplynulo, tomu vaditi nemůže. Pokud jde o protinárok, jež žalovaný uplatňuje se kompensací nárok ze zaplacení společného dluhu u otce zorem soudu prv. stolice, že bez zvláštního zmocnění žalobkyně k placení dluhů za ni oprávněn není a že mu z toho proti ní nemůže nárok vzejíti, leda že by zaplatil dluh její, za který by však i on osobně neb s určitou majetností ručil (§ 1358 obč. zák.), anebo že by věřitel žalobkyně, jemuž platil, nárok svůj postoupil (§§ 1422 a 1423 obč. zák.). V tomto případě uplatňuje se kompensací nárok ze zaplacení společného dluhu u otce za žalovaného Antonína P-a a švakra Josefa K-a, vzešlého znovuzřízením shořelé stodoly a opatřením náhrady za shořelé zásoby obilí. Ve skutečnosti jde sice o náklad, spadající ještě do doby, kdy žalovaný za souhlasu žalobkyně spravoval její jmění. Tu dlužno však zjistiti a rozhodnouti, zda-li tento náklad byl učiněn v mezích správy jmění, či zda vybočoval z mezí těchto a týkal se jmění kmenového. Neboť manžel může se domáhati náhrady těch nákladů, které vybočovaly z mezí správy jmění, poněvadž dle § 1239 obč. zák. byl povinen, zapravovati z požitků jmění tohoto pouze náklady spojené se správou jmění. V novostavbě shořelé stodoly nelze spatřovati jednání v mezích správy jmění; jím rozmnoženo bylo jmění kmenové, jehož polovička náležela žalobkyni, neboť požár, následkem něhož stodola shořela, dlužno dle § 1311 obč. zák. pokládati za náhodu, jež co do manželčiny polovičky stihla manželku, a tedy manžel nebyl povinen, náklad na novostavbu co do manželčiny polovičky hraditi z vý-

nosu jmění tohoto. V těchto směrech jest tudíž dovolání oprávněno, přes to však nebylo lze vyhověti návrhu dovolacímu na změnu rozsudku soudu odvolacího a obnovu rozsudku první stolice, ježto nebyly s uvedených hledisek probrány a zjištěny shora naznačené, pro spor důležité okolnosti.

Čís. 1480.

Žalobu o rozluku nelze za řízení změnit v žalobu o rozvod manželství od stolu a lože.

(Rozh. ze dne 14. února 1922, R I 99/22.)

V řízení o žalobě o rozluku manželství vznesl žalobce návrh, by pro případ zamítnutí žaloby o rozluku manželství bylo uznáno na rozvod manželství od stolu a lože z viny žalované. Žalovaná se proti návrhu ohradila, soud první stolice však přes to návrh připustil. Rekursní soud zamítl navrhované rozšíření žalobního žádání. Důvody: Žalobcem navržené rozšíření žalobního žádání obsahuje změnu žalobního nároku. Změnu tu, s níž strana žalovaná souhlasu neprojevila, pokládá rekursní soud po rozumu § 235 odstavec druhý a třetí c. ř. s. za nepřipustnou, poněvadž řízení o rozluku manželství je ve smyslu § 13 poslední odstavec zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n. řízením officiosním, kdežto řízení o rozvod manželství od stolu a lože podléhá všeobecným předpisům civ. řádu soudního. To vyplývá jasně z předpisů § 4 dvor. dekr. ze dne 23. srpna 1819, čís. 1595 sb. z. s. a z ustanovení § 6 min. nař. ze dne 9. prosince 1897, čís. 283 ř. zák., dle něhož soudce nesmí přihlížeti k neuplatňovaným příčinám rozvodu, tudíž jest omezen návrhy stran, a ze srovnání těchto předpisů s ustanovením §§ 9 a 10 posléze cit. nař., dle nichž má místo úřední šetření pouze v případě neplatnosti nebo rozluky manželství. Také důvody, pro které uznáno býti může na rozvod ve smyslu § 109 obč. zák., nejsou totožny s důvody, pro něž žalovati lze o rozluku dle § 13 zák. rozlukového, a nemůže proto změna žaloby jíti tak daleko, by projednávalo se o nároku, k jehož uplatňování předepsáno jest zcela jiné řízení než k uplatňování původně zažalovaného nároku. Změna ta vzhledem k různosti důvodů, o něž by se ten a onen nárok opíral, způsobila by též valné stížení a průtah jednání. Názor prvního soudu, že navržená změna jest již proto přípustnou, že sám rozlukový zákon v § 13 lit. i) připouští možnost, že nemusí býti uznáno hned na rozluku, nýbrž že může býti uznáno napřed na rozvod od stolu a lože, není správným, neboť výrok tento jest pouze v tom případě přípustným, žaluje-li se na rozluku pro nepřekonatelný odpor, v ostatních případech § 13 pod lit. a)–h) uvedených však výrok ten přípustným není. Žalobce sice uplatňuje také důvod rozlukový dle § 13 lit. i) rozl. zák., ale důvodu toho použití nelze, poněvadž se žalovaná k žádosti za rozluku pro nepřekonatelný odpor nepřipojila.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Netřeba blíže odůvodňovati, že eventuální žalobní návrh, aby místo původně navrhované rozluky manželství podle § 13 lit. e), f), h), i) zá-